

Vzdejte se vzdávání, odpoutejte se od odpoutání, nelpěte na nelpění (Drtikol)

ČÍSLO 4 * 27. 3. 2019 * ROČNÍK XXVIII.

Internetový nezávislý list podporující svobodné myšlení, podnikání a vytváření občanské společnosti především v oblasti ASKIBURGIONU.

Ve druhém století našeho letopočtu žil v Alexandrii slavný astronom a zeměpisec Klaudios Ptolemaios. Podle vyprávění obchodníků a vojáků kreslil mapy vzdálených zemí. Velké pohoří na severu země, v níž podle něj žil velký národ Boiochaimů, označil jako Askiburgion. Přiložíte-li Ptolemaiovu mapu na mapu dnešní, pod Askiburgionem naleznete Nížký a Hrubý Jeseník, část Slezska i střední Moravy. I mezi tvůrci tohoto listu naleznete nejednoho učeného Boiochaima. Na sklonku 19. století si příznivci strany realistické, sdružení kolem T. G. Masaryka uvědomili, že potřebné změny společenské vyžadují více informačních zdrojů. A tak vznikl v roce 1886 list ČAS, od počátku redigovaný Janem Herbenem. V roce 1990 si vydavatelé tohoto listu vypůjčili název i původní grafickou podobu hlavičky a vydávali až do roku 2005 list ČAS v tištěné podobě. A pochopitelně v duchu názorů původní České strany lidové (realistické). Ten pak na několik let, od 3. 2. 2005 do 21. 8. 2008 nahradil internetový deník Bruntálský Kurýr. Tento internetový, dle potřeby i tištěný list ČAS je tedy pokračováním obou zmíněných periodik a měl by v této podobě vydržet co nejdéle. Což bude i dílem vás, čtenářů. V roce 2018 vyšlo jen první číslo. Vysvětlení v čísle 1-2019.

Vydává: **Okrašlovací spolek Rozhledna**, Čeladná 42, 739 12 Čeladná, v nakladatelství Moravská expedice®. Redakce: petr.anderle@tiscali.cz; ondrejnikrozhledna@seznam.cz; +420 724 100 646. Odpovědný redaktor: Petr Andrlé. Objednávky: e-mail s předmětem ČAS* Registrace MK ČR ze dne 22. 3. 2001 evidenční číslo MK ČR E 11 345

Slovo v ČASE (4)

Zcela mimo veřejnou diskuzi a kontrolu se nové mocenské skupině kolem Václava Klause podařilo ovládnout i proces privatizace a v jejím stínu vytvořit „novou šlechtu“, skupinu převážně mladých finančníků a manažerů, kteří výměnou za politickou loajalitu získali obrovské majetky a kontrolu nad velkou částí finančního sektoru. O dvacet let později tento úmysl otevřeně přiznal Jan Stráský, v letech 1991-92 místopředseda poslední federální vlády a spoluzakladatel ODS.

Zajímavý aktuální text Jana Urbana – muže, který byl u toho:

Česká krize a cesta

Jan Urban

Moderní česká národní identita v devatenáctém století nevznikla a od doby národního obrození také nikdy nebyla definována a formována pozitivně, tedy „pro něco“. Od počátku se vyvíjela výhradně jako zrcadlový obraz německé „politiky kulturního zoufalství“, jak snahu o vytvoření státní identity po sjednocení Německa nazval historik Fritz Stern. Obrozená česká národní identita tedy vznikala „proti někomu“. Tato její slabina se ve dvacátém století jen dále prohlubovala. Nemůže být útechou, že podobně na sociální otřes průmyslové revoluce reagovaly postupně všechny nové jazykově definované „národy“ v prostoru mezi Ruskem a nově sjednoceným Velkoněmeckem.

Staletími tvořená lokální definice identity jednotlivce, vycházející z místa narození, se stejně jako pojetí křesťana jako „dítka Božího“ bez ohledu na jazyk, kterým se k Bohu obrací, v nových podmínkách industrializovaných společenství přežila. Identita jednotlivce se v devatenáctém století stala nosným tématem státní politiky, a stát ji začal prosazovat prostřednictvím školních osnov, povinné školní docházky a stejně povinné vojenské služby. Ve Střední Evropě se proto nutně objevila představa národního státu či sebeurčení ne na základě občanských práv jednotlivce či kulturních práv, ale pod heslem politizace dávno nefunkčních „historických“ práv a jazykového odlišení.

Jazyk je ovšem ve své podstatě pouhým nástrojem. Jazyk sám nemůže stvořit národ, stejně jako nástroje samy o sobě nevystaví „chrám či tvrz“ (Pavel Eisner). Bylo by zjevně pošetilé za jejich postavení oslavovat kladivo. A stejně jako nástroj získává svůj smysl teprve rukama a umem člověka, který má potřebu stavět či bořit, je jazyk pouhým nosičem úmyslu a obsahu. Bez nich je pouhou bednou na nářadí.

Nesamozřejmost „vymyšleného“ národa má jen pramálo společného s údajně výjimečným důrazem na národní jazykovou kulturu či útlakem velkoněmectví nebo Vídně. Mnohem větší význam mělo mesianistické vytváření českého jazykového společenství na vymyšlených dějinách a ne-hodnotách „politiky kulturního zoufalství“, vystavěných na popření historií prorostlé multietnické zemské identity. Je zajímavé, že inkluzivně vnímané zemské dějiny českých zemí nejsou postiženy „diskontinuitou“, jakou například Jan Patočka cítil u „českých dějin“ etnických. Obrozenecká intelektuální elita devatenáctého století vytvářela theatrum jazykového národa a jeho sny, ale odmítala přijmout zodpovědnost za jejich neúspěchy. Celých prvních sto let české národní emancipace probíhalo navíc bez zodpovědnosti českých elit za stát. Výmluva, že za všechno špatné může Vídeň či nekonkrétní „oni“, stačila jako omluva pro cokoliv. Právě v atmosféře této doby se zrodila tradice falz, odmítání diskuze o zásadních otázkách (Gordon Hubert Schauer) a nekritického vynášení „vůdců národa“ i jeho pozdějších prezidentů. Stejný je však, bohužel, i zdroj mesianismu většiny těchto nekritizovatelných „vůdců“. Až bolestným příkladem tohoto zmatku je snadnost, s jakou se nejnenáviděnější český politik a intelektuál své doby, Tomáš Garrigue Masaryk, v roce 1900 „vlasteneckými“ Národními listy veřejně urážený a nazývaný „ohavným zrádce“, přeměnil ve zbožňovaného „tatička“ a „prezidenta Osvoboditele“.

Československý sen o zrodu a stvoření unikátního ne-etnického politického národa ve Střední Evropě byl v roce 1918 bezesporu demokraticky občanský a nádherný, ale zároveň také nebezpečně naivní a nereálný. Nebyl to sen, o jehož splnění by po generace usilovala stále větší část stávající multietnické společnosti. Byl výsledkem improvizace pouze nevelké skupiny českých (a ještě menšího počtu slovenských) politiků, působících doma a v exilu v jediném krizovém roce. Konec první světové války a nečekaně rychlý rozklad armády a dosavadního staletého mocenského uspořádání Evropy donutily vládu Rakouska-Uherska v říjnu 1918 k urychlenému a nenásilnému předání moci nevolenému českému Národnímu výboru. Tím české politice, naneštěstí, nebyla nabídnuta žádná racionální omezení jejích bořitelských snů.

Koncept nového státu, který měl teprve vzniknout, nebyl ani promyšlený do hloubky svých důsledků a rizik, ani prodiskutovaný v širším okruhu zainteresovaných. Základním heslem změny bylo jen obnovení historické suverenity zemí České koruny a připojení Slovenska. Umělá státo-národní idea čechoslovakismu měla ovšem ve skutečnosti smysl jen pro zajištění početní většiny a znevýhodnění především německé, ale brzy po připojení Slovenska a Podkarpatské Rusi i maďarské a rusínské menšiny. Ve Střední Evropě, která předtím už více než sto let iracionálně podléhala jazykovému definování národních identit a modle národního státu, to byla koncepce předem odsouzená k zániku.

Přesto se ideologický čechoslovakismus v českém prostředí okamžitě a překvapivě snadno prosadil jako náhradní vymyšlená identita „nového lidu, osvobozeného z třistaleté poroby“. Dávala podvědomý pocit nadřazenosti nového vládnoucího „slovanského“ národa, a, především, snadno a zcela nahrazovala ještě nehotovou, neodpracovanou a negativisticky založenou národní identitu českou. Tento sen však trval pouhých a necelých dvacet let.

Dva a půl násobek této doby, celé půlstoletí po zhroucení tohoto snu v září roku 1938, se nesvobodný a netvůrčí život dalších nejméně dvou generací české společnosti formoval prakticky bezvýhradně podřizováním se iracionálním rituálům a bezmorálnosti totalitních režimů a

ideologií. S nadšením byla v roce 1945 přijata další mesianistická „slovanská“ koncepce historické odplaty vůči německé a maďarské menšině. Tato opět nová identita benešovského „národního socialismu“ byla nabídnuta současně s umrtvujícím omezením demokracie, ve skutečnosti pouhým předstupněm otevřené komunistické diktatury. Obnovená nesvéprávnost a přizpůsobení poměrům ve všech ohledech stonásobně horším, než byla „poroba“ v mnohonárodní rakousko-uherské monarchii, byly velkou většinou české společnosti přijaty bez odporu a dokonce s nadšením. Česká společnost je jediným příkladem komunistické diktatury, která se dostala k moci s pomocí voleb. Duchovní, hospodářské a politické elity byly zdecimovány, majetky, školství, církve a venkov ve svojí hodnototvorné roli zničeny. Stovky tisíc lidí byly uvězněny a další stovky tisíc raději odešly do exilu.

Zbytky české národní identity byly totalitními ideologiemi zcela rozvráceny a zbaveny obsahu. Po odeznění stalinistického teroru a askeze na přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století byla navíc „identita“ konfrontována se zcela novými vlivy globálního rozvoje komunikačních technologií. Televize a s ní svázaný nástup masové spotřební pop-kultury se staly zrcadlem konzumního životního stylu nové většiny. O necelých dvacet let později Václav Havel ve slavné eseji Moc bezmocných popsal pokus skloubit komunistickou ideologii se spotřebním stylem života jako post-totalitní režim. Nevšiml si však, že konzumerismus, definovaný a poháněný iracionální módností bez kořenů, se mezitím stal převážnou většinou obsahu opět nové, sice náhražkové, ale kompletní české národní identity.

V roce 1968 pak nereálnost fikce a sebeklam vůdců takzvaného Pražského jara přesně okopírovaly selhání, nedostatek přípravy a představitivosti představitelů české politiky roku 1918, 1939 i 1945. Není rozdílu mezi patetickým prohlašování vůdců října 1918 „Dohoda udělá všechno, co budeme chtít“, dodnes většinovým patetickým narativem „mnichovské zrády spojenců“, a neméně naivním výrokem Milana Kundery „Češi a Slováci poprvé od konce středověku stanuli opět ve středu světových dějin a adresovali světu svou výzvu“ z roku 1968 (Český úděl, Listy, č. 7–8/ 1968). V každé české společenské krizi dvacátého století se nedostatek vzdělanosti, odvahy a politické zkušenosti aktérů jenom prohluboval, stejně jako podlehnutí fikci a sebeklamu českého „pupku světa“.

Poloslepá rebelie roku 1989

Stejně chyby a nedostatky poznamenaly i konec komunistického režimu v Československu. Stejně jako jeho předchůdci nepodlehli dlouho připravované a organizované revoluci s jasnou strategií, programem a cíli. Po sedmnáctém listopadu 1989, ve chvíli šoku z nesmyslně brutálního útoku proti studentské demonstraci na Národní třídě se stovkami zraněných, se z pocitu vzteku zrodila rebelie. Neplánovaná, bez programu a organizace, totální improvizace historické chvíle po pádu berlínské zdi. Předchozí vítězství opozice v Polsku, ostentativní omluva maďarského a polského parlamentu za účast v okupaci Československa v roce 1968, otevřeně deklarovaný dezinteres Sovětského svazu, ani vítězný exodus tisíců východoněmeckých občanů za svobodou miniaturní československý disident k žádné otevřené politické práci mobilizovat nedokázaly. Limitem jeho politické nevyhraněnosti a pasivity byla krotká prohlášení pro zahraniční média, vznik zárodků politických iniciativ (HOS, Demokratická iniciativa, Obroda), petice Několik vět, jejíž autoři Václav Havel, Jiří Křižan a Alexandr Vondra v těch dnech v tichosti připravovali tajný scénář „setkání signatářů“ na Mezinárodní den lidských práv 10. prosince (!). Paralyzovaná komunistická moc, vedená lidmi neoddělitelně svázanými s vojenskou okupací ze srpna 1968 i zločiny a ponižením „normalizace“ však už ve chvíli střetu nemohla společnosti nabídnout vůbec nic. Stačilo jenom několik dní demonstrací a vládnoucí klika raději ostudně kapitulovala.

Společnost, kterou tato rebelie zdvihla k protestu, byla ve své většině bez sjednocující identity, snů a vzorů, omezující sebe sama maximálně idealizovanou sovětskou perestrojkou. Rebelii proto symbolizovala a utvářela pouze malá, od společnosti léty pronásledování odtržená skupina disidentů se svými sny o přežití – beze stopy nějakého plánu, jakýchkoliv představ o cíli, a bez praktických politických zkušeností. Ve vedení Občanského fóra nebyl navíc nikdo, kdo by rozuměl

důvodům odlišnosti slovenského pohledu a potřebě slovenské společnosti vycházet z vlastních nedokončených dějin a vyrovnat se s nimi.

V roce 1989 proto česká společnost vstupovala do historicky zcela nové, neznámé situace svobody a parlamentní demokracie atomizovaná, bez elit, bez očekávání, bez představy o potřebě pozitivní identity či o svém místě ve světě – a s až paranoidní podezřívavostí vůči statisícům spoluobčanů, kteří v předchozích desetiletích odešli do vynuceného exilu. Na rozdíl od ostatních postkomunistických společenství té doby totiž vůbec nespojovala porážku komunistického režimu s národní otázkou. Jinak řečeno, byla v té chvíli podivně a zcela „nenárodní“. Po sedmdesáti letech různých ideologických nátěrů čechoslovakismu na „českou otázku“, její smysl i obsah, prostě zapoměla. Aniž si to uvědomovala, rebelie roku 1989 tak otevřela největší historickou šanci na modernizaci a demokratizaci snu o vytvoření středoevropského multietnického politického národa, jehož občanská loajalita k ústavnosti a státu by byla nadřazena etnické identitě a jazyku. A stejně tak, aniž by si to kdy uvědomila, tuto šanci zmařila. Mezi nově zrozenými politiky listopadu 89 nebyl nikdo, kdo by takový úkol viděl a chopil se ho.

Největší chyby každá nová moc udělá hned na začátku, ve chvílích, kdy začíná přebírat faktickou kontrolu nad situací. Nepřipravené improvizace a absence diskuze o cílech a strategii měly za následek, že důsledky začátečnických chyb vůdců převratu přetrvávají i po desetiletích. Rebelie roku 1989 byla v tomto ohledu dílem už druhé generace vnucené bezpaměti. Bez skutečné historické paměti pracovala nanejvýše s mýty idealizované demokratické První republiky, prezidenta Masaryka nebo „odkazu Pražského jara“. Tradiční fikce a sebeklam českého (a na pár posledních měsíců ještě upřímně československého) „pupku světa“ znovu zastřely realitu.

Hned v prvních dnech došlo v Občanském fóru k zásadnímu rozkolu, který poznamenal celé další směřování. Seskupení bývalých komunistů „osmašedesátníků“, vyloučených z KSČ v normalizačních čistkách a fungujících v posledním roce pod názvem Obroda, se odstěhovalo z Laterny Magiky. Václav Havel a jeho skupina byli přesvědčeni, že se přímým jednáním s vedením KSČ za zády OF snaží „ukrást revoluci“, a přerušili s nimi proto spolupráci. V Obrodě však byli jediní, disentem prověření ekonomové, navíc s osobní zkušeností s řízením hospodářství a pokusy o ekonomické reformy z šedesátých let. Na jejich místo Havel bez konzultací vyzvedl nomenklaturní „kluky z Prognostického ústavu Akademie“, které mu přivedl profesor Valtr Komárek. Prim mezi nimi hrál k Václavu Havlovi zpočátku až podlézavý Václav Klaus, za kterého se osobně zaručila Rita Klímová, sama exkomunistická disidentka. Občanské fórum tak hned na počátku ztratilo možnost ovlivňovat a prostředkovat diskuzi k mocensky snad nejdůležitější součásti potřebné transformace budoucího odstátnění hospodářství.

Havlova skupina se během několika dní ještě v listopadu začala izolovat od širší diskuze o cílech a strategii změny. Omlouvala to potřebou připravovat se na jednání se zástupci vlády, námahou každodenních velkých tiskových konferencí a detailní režie demonstrací na Václavském náměstí a nakonec i na Letenské pláni. Jakkoliv důležité tyto věci byly, soustředění jenom na ně znamenalo, že diskuze o cílech a strategii „sametové revoluce“ prakticky nikdy neproběhla. Základní otázky, které kladli například Ivan Dejmal nebo Josef Vavroušek o tom, zda cílem Občanského fóra má být rychlé zničení institucionální kostry komunistického režimu, nebo pouhé obsazení vedoucích pozic ve stávajících institucích nominanty OF, nikdy nebyly zodpovězeny. Ivan Dejmal dokonce navrhoval, aby se s vědomím všech rizik šlo cestou skutečného převratu a revoluce, rozpuštění všech zákonodárných sborů, odvolání vlád a prezidenta a aby do svobodných voleb s pomocí dekretů vládlo třicetičlenné česko-slovenské Direktorium. Dekrety měly být zpětně projednány a schváleny parlamentem, který by vzešel z prvních demokratických voleb. Neprojednány zůstaly i návrhy na zákaz Komunistické strany Československa a zavedení zvláštní pětileté daně pro všechny její členy, jejíž výnos měl být plně určen k odškodnění rodin obětí komunistického režimu. Nová moc nikdy nepochopila, že jejím nejdůležitějším posláním a povinností je dát společnosti pocit spravedlnosti.

Namísto širší diskuze o cílech změny se Občanské fórum nechalo vlákat do obsazování vládních funkcí a kooptace poslanců do zákonodárných sborů. Zvítězila představa „právní kontinuity“ a kompromisu s komunistickým režimem. O tři roky později byl tentýž politický režim speciálním zákonem 198/1993 Sb. označen za „zločinný, nelegitimní a zavrženíhodný“. Tým Václava Havla se

raději odstěhoval z Laterny Magiky a soustředil se na svůj nový cíl -prosazení jeho volby prezidentem Československé socialistické republiky. Rebelie skončila.

Korunovaná republika

(Tento termín použil jako první profesor John Keane ve svojí knize Vaclav Havel: A Political Tragedy in Six Acts, Bloomsbery Publishing Plc., London, 1999)

Vyřazení a delegitimizace Občanského fóra jako autority a respektovaného diskuzního prostoru pro další formování politiky státu bylo cílené. Posloužilo jako příklad pro všechny ostatní, příklad toho, že v nové „politice“ se sliby a dohody nemusejí dodržovat. Václav Havel šel tak daleko, že během několika týdnů po svém zvolení dokonce zakázal svým poradcům s Občanským fórem o čemkoliv jednat. Nezbytné nejnutnější koordinace se pak děly pouze o víkendu na polo tajných schůzkách v soukromém bytě v podhradí. Představa o tom, že Hrad se stane centrem a motorem reformu, oděných do teatrálního hávu „nového stylu vládnutí“, byla stejně nezodpovědná, jako naivní – a od počátku nefungovala. Delegitimizace OF a Verejnosti proti násiliu, spolu se současnou sebeizolací Hradu, naopak velmi rychle vytvořily chaos, ve kterém si začaly konkurovat federální a obě národní vlády i parlamenty. Ve „hře“ najednou bylo nejméně devět subjektů s vlastní politickou agendou i strategií. Situaci dále zhoršoval veřejně a opakovaně ventilovaný názor Hradu, podle kterého jednání parlamentu „jenom zdržuje“. Ještě horší dopad měla jeho snaha Federální shromáždění dirigovat překvapivými návštěvami a předkládáním neprojednaných ústavních iniciativ.

V únoru 1990 došlo k prvnímu otevřenému sporu prezidenta s Občanským fórem. Po neúspěšných pokusech o jednání chtěla společná delegace OF a VPN varovat prezidenta, že pokud bude dál odmítat spolupráci na prosazování hospodářských reformu, ztratí veškerý vliv na jejich formování. Prezident souhlasil se setkáním teprve poté, když mu mluvčí OF telefonicky vzkázal, že pokud v sedmáct hodin ke schůzce nedojde, konflikt zveřejní, spolu s už připraveným společným prohlášením OF a VPN. Krátká schůzka prezidenta s vedením dvou nejsilnějších politických subjektů té chvíle potom proběhla v mrazivé atmosféře – a pouze v předpokoji prezidentovy kanceláře.

K ještě vážnějšímu konfliktu mezi oběma stranami došlo na jaře, když OF prokázalo, že ministr vnitra Richard Sacher vědomě zdržoval rozpuštění Státní bezpečnosti. Poté, co prezident odmítl výsledky dohodnutého neutrálního šetření filosofa Ladislava Hejdánka, došlo k přímému jednání, na které hradní tým přišel i s novou ochrankou, včetně dvou mladých žen s ostentativně zavěšenými pistolemi. Nejbližší spolupracovníci prezidenta (Jiří Křížan) dokonce telefonicky svolali před budovu OF v dnešní Sněmovní ulici demonstraci studentů a herců s odůvodněním, že „OF připravuje puč proti prezidentovi“. Po šesti hodinách smutného a tvrdého jednání Václav Havel sice uhájil svého ministra vnitra, ale ten musel odevzdat agendu rozpuštění bývalé StB novému náměstkovi Janu Rumlovi, jehož jmenování si OF vynutilo. Zcela mimořádný byl naopak ve stejné době ohlas prvních zahraničních cest nového československého prezidenta. Bylo bezpochyby zbytečné, aby ho na cestu do Spojených států doprovázela dvě plná letadla „doprovodu“, ale jeho projev před společným zasedáním obou komor Kongresu patří mezi nejlepší a dodnes nejvzpomínanější vize rozvoje světa po porážce komunismu.

Slovenský Rubikon

Vedení OF jako celek slovenskou diskuzi zcela podcenilo. Bylo z jednání o slovenských požadavcích velmi záhy vyšachováno, nejpozději ve chvíli, kdy Havlův tým podřídil všechno prezidentské volbě a nebyl ochoten pro uklidnění emocí souhlasit ani s žádným jiným neutrálním kandidátem. Bylo přitom zjevné, že nediplomatické odmítnutí možnosti kandidatury Alexandra Dubčeka nebude na Slovensku přijato kladně. Menšina pražského OF proto ve snaze uklidnit situaci navrhla, aby se prezidentem stal do voleb v obou národech velmi známý a populární cestovatel Jiří Hanzelka. Bez

úspěchu. Kolotoč zahraničních cest nově zvoleného prezidenta pak byl na Slovensku vnímán s rostoucí nelibostí. Vznikl dojem, že prezident Slovensko opomíjí. Když potom na Slovensko přece jen začal přijíždět, byly jeho návštěvy nepřipravené a pro nově zformovanou nacionalistickou opozici snadno zneužitelné k vyvolávání nálad proti pokračování federace.

Postavení Verejnosti proti násiliu byla přitom na Slovensku podstatně složitější než OF v Čechách a na Moravě. Slovenská komunistická strana si dokázala udržet významné mocenské pozice a uvnitř VPN brzy začalo růst napětí kolem osoby Vladimíra Mečiara, podezřívaného ze spolupráce s komunistickou StB. 9. dubna 1990 pak v Bratislavě proběhla schůzka premiérů a prezidentů jedenácti zemí širší Střední Evropy. To, co se mělo stát diplomatickým triumfem a zvýšit prestiž Bratislavy, ale skončilo totálním faux pas. Nebyly připraveny žádné diskusní materiály, nic nebylo předjednáno a natěšení státníci, kteří přijeli s vírou, že Václav Havel přijde s nějakou novou myšlenkou, která by posunula rozvoj Evropy, odjížděli zmateni. Vyslechli si pouze více než dvouhodinový projev s jedenácti body, bez jakéhokoli náznamu politického programu či nabídky řešení. „Mělo by se, musíme, svět čeká, že...“ Schůzka se rozpadla a její účastníci rozjeli bez jakékoli dohody o čemkoliv.

Narůstání problémů a absence vize pro budoucnost ale na jaře 1990 překryla potřeba vyhrát začátkem června první svobodné volby. Jenomže namísto toho, aby se nové legitimní zastupitelské sbory přihlásily k zodpovědnosti a kontrole výkonné moci, na prvním zasedání si poslanci odhlasovali pouze výši platů a dlouhé, téměř dvouměsíční prázdniny. Prezident si narychlo prosadil výhradně svoje složení federální vlády a zmizel na více než šest týdnů na Bahamy s tím, že si po dvaceti letech zaslouží konečně dovolenou a nechce být rušen. Dovolenu si odhlasovala i nová federální vláda. V klíčovém okamžiku legitimního definování a diskuze o transformaci byly stát, země i lid svojí novou demokratickou elitou opuštěni.

Pracovat naopak nepřestaly obě národní vlády. Výsledkem série schůzek premiérů národních vlád Petra Pitharta a Vladimíra Mečiara byla pro budoucnost sebevražedná téze o federaci tvořené „zdola“. Nikdo si nechtěl připustit, že institucionální rámec nefunkční formální federace z roku 1968, jejíž stabilitu zajišťoval jen direktivní komunistický režim, jen stěží může sloužit jako základ federalizace demokratického soustátí. Od té chvíle se už nenašel nikdo, kdo by představil československý model jako něco víc, než jako součet obou národů a jejich separátních zájmů. Opět se silně projevila nerovnováha mezi jasně národně cítěným směřováním Slovenska a absencí českého národního pocitu a politiky. V srpnu, kdy se prezident vrátil o něco dříve z dovolené, už bylo na všechno pozdě.

Nehledání národní identity

Koncem léta 1990 započal nezadržitelný rozpad Československa, avšak téma české národní identity a cílů se ve veřejném diskursu neobjevilo. Rozpad společného státu se ještě nezdál tak aktuální a společnost vstřebávala nová, zdánlivě palčivější témata, jako nadcházející rozpad nefunkčního Občanského fóra, nastupující „ekonomickou reformu“, nyní už zcela v režii nové skupiny Václava Klause, a lustrací. Nezkušená žurnalistika nedokázala reflektovat skutečné problémy a – podobně jako „česká politika“ – uměla pouze klouzat po povrchu problémů. Tradiční neexistence a neschopnost diskuze a shody o dalším směřování změn byly příčinou i nejdůležitější za všech dopuštěných chyb: mocenská změna nevnesla do společnosti pocit důstojné úcty k potřebě spravedlnosti.

Zcela mimo veřejnou diskuzi a kontrolu se nové mocenské skupině kolem Václava Klause podařilo ovládnout i proces privatizace a v jejím stínu vytvořit „novou šlechtu“, skupinu převážně mladých finančníků a manažerů, kteří výměnou za politickou loajalitu získali obrovské majetky a kontrolu nad velkou částí finančního sektoru. O dvacet let později tento úmysl otevřeně přiznal Jan Stráský, v letech 1991-92 místopředseda poslední federální vlády a spoluzakladatel ODS.

Vývoj v klíčovém období let 1989-1992 tak opět prokázal, že česká společnost je mnohem více ideologická než kulturní. Vstřebávala prvoplánové ideologické rámce otevřeně spotřebním způsobem, bez zodpovědnosti a přemýšlení o dlouhodobých účincích. Stejně ideologicky přijala čechoslovakismus, sovětskou okupaci roku 1945 i Benešovu poválečnou likvidaci domácího

protinacistického odboje a opozičních politických stran, komunismus i vládu Národní fronty v letech 1945 a 48. Hluboká schizmata okupace, vyhnání a odsunu českých Němců, stalinismu a druhé okupace v roce 1968 i následné „normalizace“ za sebou nechala miliony obětí, ale nulovou kolektivní sebereflexi. Kunderova představa o českém národním údělu a specifičnosti českého „kulturního národa“ se ukázaly být naivní fikcí. Nepřežily ani rok po pádu komunismu, údajně jediné překážky k rozkvětu svého, podle Kundery, původního hlubokého smyslu a poslání.

Je nutné si přiznat, že od rozdělení Československa nepřinesla česká politika a diskuze ani jedno vlastní nové téma. Jejím jediným „smyslem“ se stal útěk vpřed. I proto českou politickou krajinu po roce 1989 nevytvářely normální politické strany, sdružující se kolem rozdílných ideově zakotvených programů a strategií. Klíčovými parlamentními subjekty prvních pětadvaceti let demokracie se stali občanští a sociální demokraté pod značkou ODS a ČSSD. Ani jeden z nich nicméně nevznikl jako klasická politická strana, ale jako fanklub vůdců domnělé pravice a levice, Václava Klause a Miloše Zemana. V době, kdy nová středoevropská země potřebovala skutečné státníky a politické strany, které by v diskuzi o prioritách formovaly budoucnost, její zákonodárství a mediální obraz ovládly úzce a jednostranně přemýšlející ekonomistní utilitaristé bez širšího rozhledu a přesahu. Obě „politické strany“ se staly doménou oblastních korupčních klik, které po dalších pětadvacet let diktovaly obsah „vnitrostátní politiky“, a bránili etablování nezávislé justice a policie. Nejlepší ilustrací pokleslé „politické nekultury“ té doby byl asi povzdech tehdejšího předsedy Senátu Petra Pitharta, který o schvalování jednoho z nejdůležitějších zákonů té doby, kterým byla v roce 2000 prosazena krajská samospráva a počet krajů, prohlásil, že ještě ráno před hlasováním nebylo jasné, jestli krajů vznikne osm nebo dvacet sedm.

Potvrdilo se tak, že česká politika se nikdy ve své historii – s výjimkou části snah prezidenta Masaryka – nenaučila ctít potřebu důstojnosti moci, tak jak ji v devatenáctém století popsal anglický myslitel Walter Bagehot. Podle něj musí vedle exekutivní moci, odpovědné voličům, operovat i moc důstojná, odpovědná nadčasovým zájmům, hodnotám a pravidlům, přesahujícím ve všech dimenzích omezenost volebního období. Pro Bagehota tuto funkci reprezentace a ochrany státnosti jednoznačně plnila britská konstituční monarchie. V parlamentní demokracii jí může nahradit jen bezpodmínečná věrnost ústavnosti, zákonnosti – a slušnému vystupování. A toho se české prostředí nikdy neodvážilo používat.

Mapy volebních výsledků radikálních a antisystémových politických subjektů, jako byly či jsou KSČM, SPD, Dělnická strana nebo SPOZ, stejně jako mapy osobních exekuc majetku nebo rozdílné ekonomické výkonnosti regionů České republiky mají svoji historickou vypovídací hodnotu. Prokazují, mimo jiné, že setrvačnost vykořeněnosti „nového lidu“, který s nadšením obsadil rozsáhlá území po poválečné etnické čistce, trvá i po třech dalších generacích. Vypůjčená umělá identita bez hodnot se ukázala stejně nefunkční jako „znárodněný“ – a po roce 1989 „privatizovaný“ majetek.

Národní téma se pak v české politice a diskuzi objevovalo jen nárazově a zcela účelově ve volebních kampaních některých let a pouze ve formě zneužití obrozeneckých témat nedůvěry k vnějšímu světu obecně (uprchlická „krize“ 2015-16) či k Německu (kampaně Miloše Zemana v obou prezidentských volbách). Přes řadu vynikajících vzdělávacích programů pro školy, vznikajících ale výhradně mimo resort ministerstva školství, jako jsou PANT Ostrava, Jeden svět na školách či Post Bellum v Praze, je většina české společnosti i po třiceti letech svobody pod vlivem směsi nacionalistických mýtů národního obrození či ahistorického omlouvání a vynášení První republiky, otevřeně nedemokratického prezidenta Edvarda Beneše, ignorování komunistické diktatury a období „normalizace“. I proto je Česká republika ještě i dnes poslední středoevropskou zemí, která vnímá sovětskou okupaci z roku 1945 jako „osvobození“. Účelové omluvné nepravdy a mýty tak stále nepřestávají formovat a motivovat značnou část české společnosti a její politické reprezentace. „Vymyšlený“ český národ ani po třiceti letech svobody ještě nenašel – a dále nehledá - pozitivní smysl a identitu.

Naposledy a masově to v zemi bez uprchlíků potvrdila hysterická iracionalita protiuprchlických kampaní po roce 2015. Země, která podle Jana Bati měla být koncipována a budována pro více než dvojnásobek dnešního počtu obyvatelstva, navíc země, která v letech komunistické diktatury vyhnala více než čtyři sta tisíc lidí do emigrace, propadá panice při zvažování možnosti poskytnout byt jen dočasné útočiště a ochranu nanejvýše několika tisícům válečných uprchlíků... Stejně

iracionální je odpor velké části politického spektra a společnosti proti „diktátu Bruselu“ - v době, kdy český stát nemá žádné jiné bezpečnostní a ekonomické zajištění svojí existence než právě členství v integračních a bezpečnostních systémech Evropské unie a Severoatlantické aliance.

Už profesor Jan Křen přitom upozorňoval, že české země byly po naprostou většinu historického času, ať už v jakékoliv formě, smysluplnou součástí nějakého většího kulturního, hospodářského a politického celku, neboť „po značnou část své tisícileté existence tvořil český stát svébytnou, avšak přece jen část většího univerzalistického celku, nebo celku, který si takové nároky činil“. (Historické proměny češství, Praha 1992) Chtělo by se dodat, že šlo bez výjimky o celky, vycházející a vztahující se k západním tradicím, náboženství a kultuře. Volání části dnešního českého politického spektra po „obnovení suverenity“ a vystoupení z Evropské unie je tedy z pohledu základních historických fakticit a geografické determinovanosti prostoru Střední Evropy nejen naivní a historicky nepoučené, ale doslova sebevraždné.

Národní identitu současná česká společnost vnímá, konzumuje a deklaruje převážně jenom ve sportu, s rituálním masovým sledováním klíčových utkání na velkých obrazovkách na náměstích a obsahově slabomyslným skandováním „Kdo neskáče - není Čech“. Překvapivé náznaky vzniku pozitivní národní identity se objevily snad jen jako vedlejší důsledek zahraničních misí České armády a úspěchů českých nevládních humanitárních organizací.

Budoucnost?

Národní identity moderních národů se od osmnáctého století vyvíjely ve stále častějších a užších interakcích, ke kterým, bohužel, patřily i obě světové války. Stále větší význam a vliv však přinášely důsledky technologického rozvoje, v posledním století především rozvoje komunikačních technologií. V tomto období můžeme odlišit tři historické testy moderní národní identity:

- Vytvoření víceméně uzavřené a konsensus vytvářející představy o kolektivní minulosti v devatenáctém století.
- Vznik spotřební společnosti relativního dostatku, formovaný masovým rozšířením televize v padesátých a šedesátých letech dvacátého století.
- Vznik informační společnosti, formovaný masovým rozšířením internetu a sociálních sítí po roce 2005. Zásadně slábne společenská role žurnalistiky, protože všichni „spotřebitelé“ se stávají aktivními šířiteli informací, ale zároveň i emocí a strachu.

Nehotové a „vymyšlené“ národní identity Střední a Východní Evropy v reakci na rodící se velkoněmeckou modernizační „politiku kulturního zoufalství“ v devatenáctém století zamrzly na podobně zoufalých interpretacích a mýtech obětí a obklíčení. Iracionalita mýtů českého panslavismu, který vždy byl - a dodnes je - jen otrockou přítulností k ruskému imperialismu, v těsném sousedství polského konfliktního vztahu k ruské rozpínavosti, je toho dodnes nepříjemně neinteligentní ilustrací.

Zbývající dva testy ještě nelze plně zhodnotit. Nesporné však je, že televize nepřinesla hlubší informovanost, kvalitnější vzdělanost a, především, vyšší účast občanů na „veřejném životě“ či „národním úkolu“. Téze Neila Postmana z poloviny sedmdesátých let minulého století, že jediným efektem televize bude zbulvárnění společenské komunikace a tendence „ubavit se k smrti“, se víc než potvrdila. A vystřízlivění z nástupu internetu a především sociálních sítí do společenské komunikace v globalizovaném světě jednadvacátého století by asi bylo snadnější popsat coby šok. Česká diskuze však stále odmítá udělat i onen pověstný první krok - vyrovnat se s pravdou o vlastní minulosti.

Česká politika právě proto v této historické chvíli připomíná sebevražedný roj hmyzu, který se mechanicky pohybuje odnikud nikam jen díky principu, popsanému jako „adaptivní gravitace“. Každý jedinec v roji v takové chvíli reaguje jen na pohyb křídel těch nejbližších kolem sebe.

Ve zlomové chvíli, kdy končí „tempus mirabilis“ zmatení po konci stability studené války a kdy se proměňují i doposud nedotknutelné hodnoty a rámce globálních a mezinárodních politických a ekonomických vztahů, to nebude stačit. Návrat do tvrzí jednotlivých národních států už není možný.

Německý filosof a disident Karl Jaspers napsal těsně po druhé světové válce ve svém zásadním spise „Otázka viny“, že národní i osobní identita nejsou danost, nýbrž nikdy nekončící úkol.

Pochopení a přijetí tohoto úkolu alespoň tou částí české společnosti, která pocítuje potřebu pozitivní identity, by bylo dobrým začátkem. Je velkou nadějí, že i ve společnosti české se na mnoha místech a na ne-politických úrovních objevují aktivity kulturní, sociální a humanitární společenské sebereflexe.

Třicet let po Karlu Jaspersovi prohlásil nositel Nobelovy ceny míru Andrej Sacharov, že největším duchovním vynálezem dvacátého století je myšlenka univerzálnosti lidských práv. Je to prolnutí a syntéza morality všech světových náboženství a zároveň vysvětlení úspěchu a příčin „velikosti“ jen některých období českých dějin, popsaných Janem Patočkou.

Nadcházející doba nenajde důstojnějšího obsahu naplňování národní identity. Český úděl je v nalezení úkolu-ne v hledání nepřítele, či výmluv.

Zima snad již skončila....

Kadaňský masakr

Těch vysvětlení a popisů je více... snad tento je smířitelnější

Když dozněla kulometná salva, na dlažbě kadaňského náměstí zůstalo ležet osmnáct mrtvých a přes sedmdesát těžce zraněných, z nichž ještě šest na následky střelby zemřelo. Mezi mrtvými se nacházely i ženy a děti. Tragická bilance byla jasná. Méně už její příčiny. Proč se na kadaňském rynku 4. března 1919 vůbec střílelo? "Troufnu si říct, že většina Čechů o tom nemá ani potuchy. Naopak sudetským Němcům byla odmalička vtlačována do hlavy černobílá odpověď: to čeští vojáci bezdůvodně stříleli do pokojné demonstrace," říká historik Jiří Kopica, který se kritickým dnem zabýval asi nejpodrobněji. Ale i on se zdráhá předložit jednoznačnou odpověď na pohnutky střelby.

V Kadani se tehdy odehrávala bouřlivá demonstrace. Místní obyvatelé německé národnosti tak dávali najevo svůj nesouhlas se začleněním pohraničních oblastí Čech do nového státu. Organizátoři doufali, že by ještě mohli ovlivnit rozhodnutí vítězných mocností o definitivní podobě hranic Československa. To se samozřejmě vůbec nelíbilo české společnosti, jež právě prožívala nadšení ze znovudobyté samostatnosti. Příchodem československého vojska byly nejhorší sociální a hospodářské problémy v pohraničí zažehnány, ale vyvstaly nové - národnostní. Čeští vojáci strhávali rakouské orly, sochy císařů a další v jejich očích proněmecké symboly, což se neobešlo bez konfliktů a ponižování místního obyvatelstva. "Ze svého pohledu opláceli Němcům jen to, co si zasloužili. Proto důsledně pronásledovali všelijaké projevy, které znevažovaly nový stát, proto nutili německé obyvatelstvo vzdávat poctu československé vlajce, chtěli jim ukázat, kdo je v pohraničí pánem," vysvětluje předejmu konfliktu Jiří Kopica.

Olej do ohně notně přilévala i vláda Deutschböhmen z Vídně. Prostřednictvím Rakouskem štědře dotovaného oddělení propagandy vedla v novinách protičeskou kampaň a rozdmýchávala vzájemné rozpory. Vyvrcholením vzájemné nevěřivosti se stalo vyhlášení generální stávky a demonstrace na 4. března 1919, na den, kdy se konalo ve Vídni historicky první zasedání Národního shromáždění. Měl to být symbolický protest proti tomu, že československá vláda zakázala českým Němcům účastnit se voleb v Německém Rakousku. Demonstranti se sešli ve všech větších městech českého pohraničí. Davy emocionálně vybičované nacionalistickými projevy a masírované dlouhodobou nenávislnou kampaní představovaly velké bezpečnostní riziko. Zvláště ve městech, kde zastupovala československou moc jen nepočetná česká menšina a vojenská posádka. Na pěti místech se situace vymkla kontrole a při potlačování

masových nepokojů umírali lidé. Nejdramatičtější scény se odehrály právě v Kadani. Na kadaňském náměstí se shromáždily jeden až dva tisíce lidí. Na demonstranty dohlíželi vojáci s puškami a třemi kulomety umístěnými v oknech domů. Řečníci vyzývali dav k útoku na kasárna. Ale terčem se stala "jen" radnice, respektive vlajky na její věži. Tam se srotla nejagresivnější část demonstrantů a podařilo se jí strhnout českou vlajku. Vojáci, jimž dav spílal do českých psů, si takové ponížení nechtěli nechat líbit.

"Praporčík Zeithammel odebral se s četařem Schubertem Richardem a šesti muži do radnice. Asi v polovině cesty byli obklíčeni davem, spíláno jim, poplívá ni, hrozeno jim holemi a revolvéry. Jeden student namířil na svobodníka Tulku revolver, ten v týž okamžik (Tulka) udeřen byl holí a skácel se na schody. Tím rána studentem vypálená se minula cíle. Onoho studenta zastřelil na místě pěšák Ženatý. Když z davu opět padla rána a stále házeno kamením, vypálilo mužstvo do davu. Rozkaz ke střelbě dán nebyl, mužstvo bylo rozčilené, že na volání praporčíka Zeit Hammela, aby nestříleli, odpovídalo, že se zabít nedá... Strojní puška umístěná na poště vypálila 54 rány, ale ne do davu, nýbrž do země," tak popisuje situaci dobové hlášení velitele kadaňské posádky nadporučíka Rudolfa Třešňáka.

Kulky odražené od dlažby zasáhly především hlouček zvědavců postávající uprostřed náměstí, kteří se přímo nepodíleli na incidentu u radnice. Proto bylo mezi oběťmi tolik žen a dětí. Začalo vyšetřování a obě strany měly důvod upravovat pravdu podle svých potřeb. Vyslechnutí účastníci demonstrace tak popřeli, že by někdo z davu po vojácích vystřelil a vyprovokoval následný masakr. "Mluvili o tom, že jeden z mladíků hodil po jednom z vojáků u radnice kousek malty, kterou sebral z blízké stavby. Voják na to prý reagoval výstřelem z pušky," reprodukoval verzi demonstrantů historik Kopica. A tak vyšetřování případu skončilo ve slepé uličce. "Poněvadž výpovědi obou stran si navzájem odporují, je velmi těžko o událostech samých učinit si správnou představu, a ještě nesnadnější je dokazovat vinu té či oné strany," musel konstatovat vyšetřovatel major František Hrbek ve své zprávě z 12. března 1919. Bohužel na důkladné prošetření incidentu státní orgány rezignovaly.

Nejasnosti - jak jinak - rozmnožily spekulace a manipulace. Kvůli velkému rozsahu zranění se například rozšířila fáma, že vojáci použili střely dum-dum (zákeřně upravené). Kulky zploštělé po nárazu o dlažbu totiž měly u zasažených podobně devastující účinek, což voják u kulometu, když střílel do země, tragicky nedomyslel. Byť československá vláda vyplatila obětem symbolické odškodné, nikdy se s tímto excesem čestně nevyrovnala. Dokládají to i necitlivá bezpečnostní opatření na kadaňském hřbitově při pátém výročí v roce 1924. Tehdy z obav před střetem českých a německých nacionalistů kordón četníků zatarasil přístup k hromadnému hrobu a teprve po protestech k nim vpustil alespoň příbuzné obětí.

Nedoléčená rána se znovu otevřela ve třicátých letech, kdy se kadaňských událostí ujali sudetoněmečtí nacisté. Ani po válce neztratilo téma na aktuálnosti a radikálnější část odsunutých Němců označovala mrtvé z Kadaně za "první padlé druhé světové války". Podnes je německý Internet obtěžkán odkazy na kadaňský masakr, které prezentují incident v duchu staré propagandy coby střelbu českých vojáků do pokojné demonstrace, včetně teorie o střelách dum-dum:

"Tady nebojovali ozbrojení jeden proti druhému, protože ozbrojený byl jen jeden. Nešlo o žádnou pouliční válku, neboť nedošlo ke škodám zasluhujícím zmínku, jednoduše bylo stříleno. Stříleno do demonstrantů, jejichž mírové úmysly byly zcela popřeny, přestože byly nade všechnu pochybnost..." "Mezi těmi, kdo i po devadesáti letech podobně operují s historií, figuruje čelný představitel rakouského parlamentu Martin Graf z ultrapravicové Svobodné strany Rakouska (FPÖ).

Česká strana se snažila téma dlouhá léta vytěsnit. "Mezi historiky obecně platila představa, že šlo o potlačení protistátní vzpoury. Teprve v devadesátých letech se začaly podrobněji dokumentovat okolnosti. Kdo ale opustil tradiční český pohled a vyjádřil určité pochopení pro jednání demonstrantů, byl hned podezříván, že je proněmecký," komentoval změny pohledu Jiří Kopica. Řada bílých křížů se vrátila na hřbitov po sametové revoluci. Bílé kříže na kadaňském hřbitově pak svědčí o tom, že nejen historici jsou schopni najít smířlivou řeč.

Kříže se na hřbitov slavnostně vrátily na začátku devadesátých let. Lidem už ani nevadí, že mrtvé na hromadném hrobě označuje problematický výraz "Märzgefallene" tedy březnoví padlí, jako by šlo o oběti nacionální války. Nikdo ze současníků na pomníky neútočí, a tak jediný, kdo ubližuje dřevěným křížům, je zub času. Několik jich už leží uhnílych v trávě bez ohledu na letošní, kulaté výročí.

Josef Lada: Vize

Jan Tesař je excelentní český historik. Přinášíme jeho netradiční pohled na rok 1939...

Německá okupace, český odboj, bez příkras a polopravd

Jan Tesař

Noc, která rozhodla všechno podstatné a „navždy“.

V noci na dnešek před 80 lety jsme byli obsazeni Německem, před 81 lety v Mnichově prodáni spojenci. Samá passiva! Co se doopravdy dělo – co dělali naši předkové a co mohli a měli udělat (aktivum) už léta osamoceně vykládá historik Jan Tesař.

Jestliže osamělá zbrojná obrana z vlastního československého rozhodnutí nebyla pro šéfy generálního štábu snad ani představitelná, potom se zas nemusíme tolik divit, že z připravované československé fronty se staly arzenály vydané bez nejmenšího poškození nepříteli, a to nikoli v důsledku nějakého fatálního momentu překvapení, nýbrž teprve za půl roku po (nekonané) generální bitvě. Vojenský stroj pracuje dle maršrut, a je-li mu vzata, je schopen neodhadnutelných excesů; musí být vždy předem a závazně nasměrován i k tomu, co se zvenčí jeví jako nejprostší akt cti, na který se nikdo nemusí ani připravovat, ani se o něm s kýmkoli radit. (Tak je tomu v životě, v individuálních životopisech vojáků, ne však v postoji armád.) Toto vysvětlení ovšem naprosto nedává alibi vojenským náčelníkům, pro něž měl být rozkaz ke zničení písemností a materiálu samozřejmou povinností. Že se žádný takový nenašel, je především svědectví o tom, že postoj vojenských náčelníků měl mnohem blíže k politice, označované pak jménem Háchovým, než ke stavu válečnému, zpětně pak vyhlášenému londýnskou vládou. I zde musím zdůraznit, že nevnuším do historie nárok poučený pozdějším vývojem, nýbrž zjednávám spravedlivý nárok již dobovým zastáncům obrany Česko-slovenského státu, umlčeným v kritické chvíli a odstraněným z dějin v zájmu udržení tradičního výkladu s evidentní politickou tendencí. Zničení spisů a materiálu by mělo dalekosáhlou hodnotu politickou, větší než gesto symbolického odporu, a kromě toho mělo i vážný význam praktický. Zvláště Británie hrála závod s časem o život. Vydání stále ještě významného českého arzenálu do rukou Německa chtě nechtě dalo podnět k diskusím vojenských šéfů velmocí, zda nebylo těžkým omylem důvěřovat české kultuře, že je schopna spravovat vlastní stát a s ním patřičnou ozbrojenou moc, zda jí vskutku není přiměřenější ten či onen protektorát. Ještě významnější je nutně negativní působení na Slováky, v jejichž očích Češi osvědčují, že nemohou být Slovákům partnerem ve státním souručení dokonce ani z hlediska jejich vlastní, české potřeby nezávislého státu. (Toto působení je potom také doloženo v životopisech četných slovenských důstojníků, například generálů Čatloše a Malára.) Také je to ovšem navěky nehynoucí hanba národa Čechů. Vysvětlení těžkopádnosti vojenského organismu není, bohužel, vyčerpávající. Zaznamenejme tento faktor a pokračujme v analýze.¹¹

„Ukázněné“ odevzdání celého neporušeného zbrojního arzenálu do rukou Němců v březnu 1939 je kardinální skutečností celé historie Čechů (a potom nepřímou i Slováků) pod německým panstvím, třebaže se jí v běžných výkladech nedostává vůbec pozornosti. (Je totiž jakožto traumatizující tabu zamlčována.)¹² Tehdy mohly být za jednu noc způsobeny Němcům daleko větší materiální škody, než jakých mohly docílit všechny pozdější odbojové činy dohromady, a to bez jinak vždy převažujících našich ztrát na životech. Ještě daleko větší mohly být (a právě v té chvíli!) německé ztráty morální a mezinárodně politické. Obsazení Prahy znamenalo posun ve veřejném mínění Evropy i bez českého gesta odporu. I četní někdejší „mnichované“ v celém světě si tehdy poprvé uvědomili věrolomnost nacistů a bezprostřední ohrožení pro celou Evropu. Česká demonstrace odporu by byla obrovsky posílila vznikající protinacistickou frontu a zároveň by v jejich očích důrazně legitimovala stát, který nacisté právě zničili; demonstrovala by jeho spojení se vším, co bylo nacismem ohroženo. ČSR si tak mohla získat v celé Evropě, na prvním místě u vojáků, úctu a uznání, jistě větší než potenciálním branným odporem v říjnu 1938. Češi se tomuto zásahu do evropských dějin, možná největšímu, jaký jim kdy osud nabídl, maloduše vyhnuli a to přesto, že si to žádala elementární čest i prvořadý národní zájem. Místo toho byl ohromně materiálně i morálně posílen nepřítel, před Slováky demonstrováno akceptování nových poměrů, a národu a jeho státnímu životu způsobena nejtěžší újma na nedohledno do budoucna.

V pojednáních o českém ozbrojeném odporu proti německé okupaci se s tímto pod zem zadupaným tabu setkáváme v podobě obligátních úvodních farizejských úvah o nevýhodách plynoucích pro český Odboj z faktu, že měl zahajovat ozbrojené akce v „mírových“ poměrech (o což se zasloužili Češi: mohli zahájit ohňostrojem). Připomíná se, že na jaře 1939 ještě pokračovalo všeobecné usmiřování Německa k čemuž nejvíce přispěla, a to v celoevropském měřítku, právě spolupráce Čechů při vydání arzenálu a celého státu do rukou nacistů. A dokonce můžeme číst i připomínku, že Jugoslávie měla k odboji výhodnější startovní pozici, protože na počátku byla válka... která byla vyvolána svržením kapitulantské vlády pod heslem *bolje grob nego rob* („raději smrt než otroctví“). Cynismus bývá často indikátorem traumat!

Aťsi nastal čas k Hitlerově okupaci okleštěného Česko-Slovenska v kterémkoli letopočtu a za jakékoli mezinárodní situace, bylo samozřejmou povinností zodpovědných vojenských náčelníků postarat se o zničení československého zbrojního arzenálu. Podobné poslední gesto čestné porážky bylo mnohokrát v historii zemí různých zeměpásů opakováno, cítěno jako samozřejmá součást vojenské cti poraženého.¹³¹ Z hlediska zodpovědných velitelů čs. ozbrojených sil bylo toto vydání arzenálů jen „ukázněnou“ součástí vědomé sebelikvidace celého státu, „odevzdání osudů českého národa do rukou Vůdce“. Ve zvráceném společenství sebeponížení bylo nakonec spořádané a bezvadné odevzdání zbraní vydáváno, a pachatelé snad i opravdu považováno, za vizitku vzorné vojenské kázně a v širším smyslu dokonalé a civilizované organizovanosti celé administrativy a celé české národní společnosti vůbec. Pro celý budoucí vývoj, a zejména pro Odboj, je to rozhodující skutečnost, jejíž neblahé působení se již nepodařilo a nemohlo podařit překonat. Jde o jeden z těch případů, kdy okolnosti zrodu rozhodly zásadně o celém jevu.

Otázka totálního morálního zhroucení v březnu 1939 je již dobová a nastolil ji sám plk. František Moravec, šéf obranného zpravodajství. Svědčí, že dne 11. března 1939 přednesl ministerskému předsedovi v přítomnosti generálů Syrového, Eliáše a Fialy příslušné návrhy, a že byl odmítnut. „Tato audience byla ta nejtrapnější zkušenost, kterou jsem za svůj život prožil. Pro mě znamenala konec československé samostatnosti. S konečnou platností mi bylo dokázáno, že to, co jsem si předsevzal, budu muset udělat zcela sám, bez pomoci kohokoliv, dokonce proti rozkazu své vlády – ačkoliv tuto vládu jsem po této zkušenosti už nemohl považovat za opravdovou vládu, konající své povinnosti z pověření lidu mé vlasti.“¹⁴¹

Tato pasáž vysvětluje nejdůležitější charakteristické rysy našeho Odboje. V prvním plánu zachycuje základní pocit naprosté osamělosti vojáka, který stál na svém místě a pokračoval v boji, který jiní mlčky vzdali (což se později styděli přiznat). Reflexe tohoto pocitu v podmínkách tajných služeb a v čase války, bez jakéhokoli kontrolního orgánu a autority nadřízeného opírající se o vojenskou čest, se stala východiskem autorizace, kterou Moravec sám sobě udělil – v době války i později. Chtěl-li bojovat, nic jiného mu nezbyvalo. Toto svědectví tedy vysvětluje, za jakých okolností a proč vznikla jednostranná závislost celého našeho vojenského Odboje na zpravodajské činnosti Moravcovy kanceláře a odvození všeho od ní. Na to pak navazuje dějepis, který má všechno skutečné za pravé a správné, a posléze „teorie“, jež to má za jediné možné. Od toho se ovšem odvíjí i legenda o úžasných výsledcích čs. odbojového zpravodajství, které prý zdůvodnily podřízení všech ostatních odbojových aktivit této činnosti zpravodajské – s údajně tak podstatným významem pro celou válku.¹⁵¹

Citovaný odstavec z pamětí Františka Moravce však má ještě hlubší význam. Vysvětluje nejen konkrétní okolnosti, které jsou na počátku „zpravodajského“ charakteru české Rezistence. Nejcenějším svědectvím, které Moravec podává, je autentický obraz zmatku a osamění vojáka tváří v tvář jednání vlády, kterou měl mít za „svou“. Profesionální voják z principu není revolucionář, nýbrž jeho opak; slouží svému státu, a to dle pokynů jeho vlády. Moravec je díky svému postavení jeden z prvních, kdo pochopil zradu vlády a odhodlal se odpoutat od ní. To však byl výjimečný smělý čin – čin odboje proti dané národní vládě, a nikoli loajality s ní! Neboť náš voják (a průměrný občan) na počátku Odboje a ještě dlouho potom nemá žádnou svou odbojovou vládu, které by mohl být poslušen; ještě dlouho poté, co tato vláda v emigraci vznikla a byla uznána spojeneckými mocnostmi, musela zápasit o uznání vlastním lidem, a to v konkurenci k vládě protektorátní. Komunisté, a zejména moskevský rozhlas za války, stále označovali „nepřekonanou háčovštinu“ za hlavní překážku rozvoje partyzánského hnutí. Ve skutečnosti to byla hlavní překážka masovosti celého našeho Odboje a účinnosti jeho forem. Náš Odboj na počátku okupace žádnou vládu nemá a odlišuje se tím výrazně od pozdějšího začátku Rezistence většiny jiných okupovaných zemí. I když Československo trvalo na nepřerušené právní kontinuitě státu a jeho vedení od času mnichovské krize, jak to bylo (a dosud je) v jeho národním zájmu, ve skutečnosti je jeho Odboj jen věcí nejuvědomělejší duchovní elity národa a těžko může po této stránce být srovnáván například s Polskem. V tomto smyslu je citovaná pasáž nejvýznamnějším svědectvím Moravcových pamětí.

Petr Koura ve velmi seriózní práci o Josefu Balabánovi^[6] píše, že Josef Mašín se dne 15. března 1939 pokusil zničit arzenál svého pluku, byl však odzbrojen a vykázán z kasáren – nikoli ovšem nepřítelem, nýbrž „uvážlivými“ kolegy. Následný nejhlubší psychický otřes Mašínův je připomínán z několika stran. Tím je znovu doloženo, že otázka vydání arzenálu je vlastní již době samé. Přitom onu drtivou převahu *rozumných*, kteří dokázali Mašína odzbrojit a otrást jím, tvořili budoucí významní činitelé Obrany národa, z nichž někteří byli Němci popraveni; proto musíme považovat odzbrojení Mašína za akt nikoli zbabělosti nebo snad germanofilství, nýbrž poplatnosti všeobecnému dobovému ovzduší, tj. *loajality k vedení armády i státu v jejich sebelikvidaci*. Je tu tedy doložen konflikt dvojí loajality jako vlastní náplň všeho dění budoucího času – přičemž zatím nevíme, zda byl tento konflikt pro dotyčné protagonisty vědomý, a kdy si ho případně vyřešili.

Právě tuto skutečnost vystihuje již dobové a potom stále opakované tvrzení komunistů, že hlavní brzdou rozvoje partyzánského hnutí u nás byl komplex „nepřekonané háchovštiny“. Ustavičným opakováním se z této teze stala fráze, jejíž reálný dosah musíme vysvětlovat. Poopravíme ji však v tom smyslu, že to byla překážka pro Odboj všeobecně, i když ovšem odboji ozbrojenému bránila nejvíce.

Dětinská podoba vojenského spiklenectví jako forma odboje typická pro první léta okupace, spolu s občasnými naprosto nereálnými plány (jako například na všeobecné povstání v září 1939), které se (naštěstí) nikdo nepokusil uskutečnit a které ani nikdo *reálně* nepřipravoval, svědčí o naprosté nezpůsobilosti československých důstojníků v ohledu nepravidelné války. Její souvislosti a bezprostřední příčiny jsem vyložil úměrně možnostem této analýzy (která může být rozvíjena). Zároveň ovšem je celá tato historická základní situace přímo modelovým obrazem *MAGICKE PRAHY* a nabízí v tomto smyslu mimořádnou příležitost zejména pro dekadentní autory. Na jedné straně opomíjení reálných možností, které jsou na dosah, ba vyplývají z každodenní práce, a přitom zároveň rozvíjení fantastických plánů, o nichž vlastně každý předem ví, že jsou (ach bohužel!) nereálné, a to vše v prostředí nikoli snad umělecké bohémy, nýbrž usedlých generálů, ta absurdita a smutek z odcizení reálného života a touhy... Ještě výraznějším projevem absurdity jsou historická pojednání, která dávají historické absurditě punc *reality* v českém smyslu; to je ten začarovaný kruh, z něhož není úniku.

Josef Serinek – Jan Tesař, *Česká cikánská rapsodie*, I.–III. svazek, 2016, 1. vydání. Vydalo nakladatelství Triáda.

POZNÁMKY:

[1] Zde, teď už opravdu na okraj a aby mé poznámky o morálním pádu v době tzv. druhé republiky nezůstaly nevyvážené, musím ještě konstatovat, že zapůsobila také jedna neblahá konstanta českých dějin: *morbus bohemicus* čili všeobecný reflex vzdát úplně všechno po první ztracené bitvě; reflex, který je tak hluboký a rozkladný, že jeho působením někdy přestává existovat samo vědomí o společenství. Je to všudypřítomná skutečnost pomnichovského vývoje a ji především museli překonávat ti, kdo se nepoddali. Nemusíme mluvit o již předchozích, dávných projevech této nemoci, jako například v roce 1620 po bitvě na Bílé hoře. Zřejmé je, jak zapůsobila tato nemoc například po roce 1848, stejně jako po Dubčkově pádu. Také to je skutečnost důležitá pro jakékoli mezinárodní porovnávání (s národy, které touto chorobou netrpí). Také to je varování pro každého, kdo se kdy v budoucnu pokusí toto národní společenství povznést a případně s ním spojí svůj osud. Neagituji proti tomu. Upozorňuji poctivě na rizika.

[2] Psal jsem o tom například v práci *Mnichovský komplex*, c. d., s. 102105. Nepodařilo se mi prolomit mlčení. Tabu zakrývá trauma, a nad ním se klene soustava lží jak barokní kupole nad zatajovanou kryptou.

[3] Selhání vojenských náčelníků má obdobu v diplomacii. Z celkového počtu 74 zahraničních zastupitelských úřadů, které mělo Česko-Slovensko k 14. březnu 1939, pouhých 22 nebylo vydáno

Němcům; jen 6 (šest!) vyslanců a 15 konzulů odmítlo likvidaci vlastního státu. (K tomu naposledy Zlatica Zudová-Lešková, Zapomenutá elita. Praha 2011, s. 64. Dílo, věnované vojenským diplomatům, ovšem zdůrazňuje právě odlišný, zásadový postoj vojáků na zahraničních úřadech.) Odevzdání mnoha zahraničních úřadů zástupcům Německa ohromně zkomplikovalo zahraniční akci v jejím nejdůležitějším úkolu, v úsilí o trvalý uznání samostatné státní existence. Také toto selhání zůstávalo zamlčeno v běžném vyprávění o Odboji, tradovaném po celou dobu existence čs. státu. (Není náhodou, že je systematicky zpracovali teprve pozitivističtí historikové z přelomu tisíciletí, bez specifického vztahu k zaniklému státu.) To vše zde ponechávám stranou, protože tato další zahanbující skutečnost nadmíru přesahuje náš rámec. Jenom bych chtěl zdůraznit, že právě nejdůraznější odsouzení hanebného selhání 15. března 1939 v každé čítance by mělo patřit mezi základní poučení z národních dějin jakožto varovná zkušenost, a tudíž zisk, načerpaný z porážek.

[4] František Moravec, Špión, jemuž nevěřili. Toronto 1977, s. 216–218. Moravec, jediný muž na svém místě v dané chvíli, vznáší obžalobu jen na vládu, kdežto kolegy v uniformě adresně neobviňuje; omezuje se na uvedení jmen těch představitelů armády, které informoval a zajímal při své intervenci u vlády což pro historika postačí, jak Moravec dobře věděl.

[5] Legenda o jedinečných výsledcích československého vojenského zpravodajství a jeho důležitosti pro Spojence je milosrdná lež, která má zakrýt zahanbující pravdu. O tom, že proslulý agent A-54 byl typický dubler, který způsobil československému Odboji (z titulu své funkce zpravodajského důstojníka *Abwehru*) těžké škody, bylo již přineseno dost důkazů. Pokud se týká zpravodajství jako masové aktivity (tj. nepočítaje velkou špiónáž elitních zpravodajců), vždy nutně efektivnější ve spojení s partyzánským. Jako příklad můžeme uvést údajný velký úspěch českého Odboje, opakovaně zdůrazňovaný Štainerem-Veselým, – zprávu dodanou do Británie, že německá výroba raket je v Peenemünde: nuže, polský odboj získal z partyzánského letiště dopravil do Británie celou tam vyráběnou raketu. S tímto vědomím potom posuzujeme známé nám již výhrady Poláků a Britů vůči prezidentu Benešovi, plukovníku Moravcovi i všeobecně Čechům (viz shora pozn. 73 a 74). Samozřejmě proto nebudeme zpochybňovat právo a povinnost prezidenta Beneše a plk. Moravce, aby prosazovali československé národní zájmy. Země jako ČSR, která byla v říjnu 1938 ponechána sama sobě, nemohla být spravedlivě žádána, aby se snažila zachránit celou Evropu. Čs. Odboj musel účelně hospodařit svými velmi omezenými silami, vydanými bez ochrany nacistickému řádění. Tak to ostatně vždy činí každá armáda ve válce, kterou chce vyhrát.

[6] Petr Koura, *Podplukovník Josef Balabán*. Praha 2003, viz s. 51, 217. (Koura se v daném případě opírá mj. o již starší objev dnes mezitím zesnulého Zdeňka Jelínka.)

BOŽÍ KOMUNISTÉ

(Převzato z Konzervativních listů)

Spojené státy jsou hluboce náboženskou zemí. Komunistická strana USA (CPUSA) si velmi brzy uvědomila, že mají-li být Spojené státy vůbec někdy dovedeny k socialismu, je nutno přetvořit náboženství k tomu úkolu. CPUSA má „Náboženskou komisi“, v níž socialističtí pastoři, náboženští akademici i laikové šíří marxistické ideje ve svých kostelích, synagogách, chrámech a mešitách. A protože jsou Spojené státy v prvé řadě zemí křesťanskou, začali komunisté už před bolševickou revolucí v roce 1917 pronikat do sborů, seminářů a teologických vysokých škol.

Při svědectví v Kongresu v červenci 1953 [popsal](#) bývalý předseda CPUSA Ben Gitlow, jak pastor Harry Ward, který se později stal tajným členem strany, vytvořil v Americe první komunistickou nastrčenou organizaci: „Metodistickou federaci pro sociální akci“ ... zorganizovala nejprve skupina

socialistů, marxistických duchovních Metodistické církve v čele s dr. Harrym F. Wardem. ... Jejím cílem bylo proměnit metodistickou církev a křesťanství v nástroj vybudování socialismu. Byla ustavena v roce 1907, dvanáct let předtím, než došlo v roce 1919 ve Spojených státech k zorganizování Komunistické strany.“ O pár dní později další bývalý a odpadlý vysoce postavený komunista [vyličil](#) dr. Warda jako člověka s komunistickou legitimací a mocného „vlivového agenta“, který měl prosazovat komunismus: „Metodistická federace pro sociální akci“ v čele s reverendem Harrym F. Wardem, jehož jsem již identifikoval jako člena strany, byla pro Komunistickou stranu při její kampani za zorganizování jednotné fronty neocenitelná. Neocenitelná proto, že jejím prostřednictvím mohla strana navázat styky s tisíci kazatelů po celé zemi.“

V další části svého svědectví tento přeběhlík Manning Johnson také [odhalil](#), jak byl sovětskými vládci CPUSA přesunut důraz ze zničení náboženství na jeho kooptování: „Jakmile Kreml nařídil taktiku pronikání do náboženských organizací, stal se skutečný mechanismus realizace ‚nové linie‘ otázkou návaznosti na obecné zkušenosti s živým církevním hnutím v Rusku, kde komunisté přišli na to, že by se zkáza náboženství dala velice urychlit tím, že komunističtí agenti proniknou do církve a budou provádět své záškodnické operace přímo v ní. Komunistické vedení ve Spojených státech si uvědomilo, že infiltrační taktiku v této zemi bude nutno přizpůsobit americkým podmínkám a náboženskému ‚nátěru‘, který je pro tuto zemi specifický. V raných stádiích se usoudilo, že vzhledem k nedostatku sil bude nutno soustředit komunistické agenty v seminářích a teologických školách. Rudí vůdcové dospěli k praktickému závěru, že tyto instituce umožní malé komunistické menšině ovlivnit ideologii budoucích duchovních takovým způsobem, který nejsnáze poslouží komunistickým cílům.“

[Podle Johnsona](#) se CPUSA pustila do práce a začala pronikat do všech úrovní amerického křesťanstva: „Počátkem třicátých let poučili komunisté své členy o tom, že se mají opět zapojit do náboženských seskupení, která vytvořili jejich předkové, a působit v buňkách, jejichž účelem bude ovládnout církev, aby sloužily komunistickým cílům. Tato metoda nezůstala pouhým návrhem, nýbrž prováděla se s velkým úspěchem v rozsáhlých složkách amerického církevního života. Infiltrace komunistů začala probodávat církev dvojím směrem: ovládli jak duchovenstvo, tak laiky. Tímto způsobem se jim ve Spojených státech podařilo narušit a oslabit celou vrstvu náboženského života.“ Napříč celými Spojenými státy se členové CPUSA vrátili do církví svého dětství. Mnozí časem dosáhli vlivného postavení. V době vietnamské války se tato činnost stala v mnohém ohledu intenzivnější.

Zde je několik příkladů: V Utahu byl vlivným členem církve Mormonů [Wayne Holley](#). V Komunistické straně USA založil Klub Joa Hilla (*Joe Hill byl legendární odborář, písničkář a karikaturista popravený po kontroverzním obvinění z vraždy – pozn. překl.*). Podle periodika CPUSA [People's World](#) pracoval W. Holley pro „veškeré ekonomické a sociální záležitosti, zahrnující všeobecnou zdravotní péči, bydlení, spravedlnost vůči pracujícím, otázky týkající se žen a všechna ‚mírová hnutí‘. Bojoval proti jaderným pokusům na Nevadské testovací střelnici, válce ve Vietnamu a programu mezikontinentální balistické střely MX“. V Chicagu se [Bill Hogan](#), člen CPUSA a katolický kněz, zapojil do národních kampaní za ukončení války ve Vietnamu. Byl členem chicagské protiválečné skupiny „Duchovních a laiků, kterým to není jedno“ (Chicago Clergy and Laity Concerned) a podle [nekrologu](#) „byl jedním ze žalobců ve dvou soudních případech v letech 1974 a 1975, jež měly zastavit údajné obtěžování politických aktivistů ze strany chicagského policejního oddělení“.

V New Yorku byl člen CPUSA reverend [Richard Morford](#) výkonným ředitelem Národní rady americko-sovětského přátelství a vůdcem Nového mobilizačního výboru pro ukončení války ve Vietnamu (New Mobilization Committee to End the War in Vietnam). V době vietnamské války se americké komunistické hnutí rozštěpilo na frakce maoistů, trockistů a „demokratických socialistů“. Počet členů tradiční CPUSA dramaticky poklesl. Ultralevicová infiltrace seminářů a teologických škol však vzrostla, když se tisíce mladých lidí vyhýbajících se vojenské činnosti rozhodly raději

podporovat na teologických školách socialismus než bojovat proti komunistům ve Vietnamu. Většina nynějších levicových profesorů teologie a náboženských vůdců vzešla spíše z hnutí maoistů a „demokratických socialistů“ šedesátých let než ze CPUSA jako takové. CPUSA však nadále dosahovala pozoruhodného pokroku v církvích černošské populace. Od šedesátých let, kdy začala hlouběji pronikat do Demokratické strany, kladla větší důraz na získávání černošských pastorů. Bylo jich možno využít k podpoře socialistické politiky v Demokratické straně a k tomu, aby jejich sbory trvale a loajálně hlasovaly pro levici.

V dubnu 2005 CPUSA na konferenci v iowském městě Des Moines svou Náboženskou komisi zreorganizovala. Pro přiblížení ovzduší této události citovaly stranické noviny [People's World](#) několik účastníků: „Boží slovo a komunismus jdou spolu ruku v ruce,“ řekla Diana Sowryová, řidička školního autobusu z ohijského okresu Ashtabula ... Sowryová je odborářskou aktivistkou a aktivní je i ve své církvi, kde zpívá na kůru. Cítí, že komunisté i jiní, kteří usilují o porážku krajní pravice a podporují mír a sociální i ekonomickou spravedlnost, „konají dílo Slova“.

Reverend Scott Marks z connecticutského New Havenu řekl: „Lidé v kostelních lavicích“ nemohou prostě lpět na tom, co v nich „vyvolává dobrý pocit“, nýbrž musejí „být ochotni vyjít na hradby skutečných problémů“ ... [Marks] je letniční kazatel, který vede Connecticutské středisko pro novou ekonomii. To je pro něj konáním „Ježíšova skutečného díla“. „Nejde o nějaký koláč po smrti v nebi,“ (*pie in the sky when we die*, odkazuje se na píseň [The Preacher and the Slave](#) parodující křesťanský hymnus [In the Sweet By-and-By](#) – pozn. red.) řekl Marks listu People's World. „Jde o to, jak změním situaci tady a teď.“...

Při zasedání, kde se projednávala práce v místních sborech, zdůraznil penzionovaný pastor rev. Gil Dawes, který dříve sloužil jako dobrovolník ve zdejším metodistickém Trojičním sboru, že pokroková náboženská aktivita řadových členů má hluboké historické kořeny a nyní je třeba ji zreorganizovat. „Právě tam máme před sebou tu pravou práci,“ řekl. ...

„Mají-li trpící lidé šanci spolupracovat s jinými lidmi, stanou se z nich vůdcové,“ řekl Dawes. Tento způsob biblického vyučování podle něj pomohl jednomu fundamentalistickému sboru změnit se v jeden z nejpokrokovějších. Na zasedání, kde se mluvilo o Marxovi a o náboženství, zpochybnil Paul Nelson, luteránský kazatel, jenž učí na komunitní vysoké škole v Iowě, představu, že se Marx stavěl proti veškerému náboženství. Ne, Marx kritizoval pouze „iluzorní“ podobu náboženství, která sloužila jako „ideologická zástěrka pro uplatňování hospodářské a politické moci šlechty.“ (*Marxovy skutečné názory na náboženství sr. např. v Erik von Kuehnelt-Leddihn: [Levicové smýšlení](#) – pozn. red.*) I dnes se CPUSA v církvi velice činí. Zde je několik příkladů: Edward Carson je předsedou Bostonské komunistické strany a býval též vydavatelem blogu „Tehdy a nyní“ v časopise „The Christian Century“. Michael Adam Reale sloužil v letech 2004-2005 v Náboženské komisi CPUSA. Stranickému listu [People's Weekly World](#) (název byl později změněn na People's World) v roce 2004 řekl: „Cítil jsem se osobně veden k tomu, abych do Komunistické strany přivedl tři přátele, kteří jsou ve svých věroučných směrech aktivní: kvakera, pastora Sjednocené Kristovy církve a Jehovova svědka. Všichni tři o stranu projevíli zájem. Všichni se potřebujeme utkat s mýtem, že komunismus je proti náboženství. Komunismus není proti náboženství – je proti okázalosti. ...

Do Komunistické strany jsem vstoupil na základě své hluboké kvakerské víry. Přesvědčil jsem se (kvakerský výraz) o „správnosti“ marxismu.“ Piere Williams byl v roce 2010 [tajemníkem](#) Náboženské komise CPUSA. Na Virginia Union University ve virginském Richmondu získal hodnost magistra teologie. Absolvoval též kaplanskou stáž v Nemocnici [Johnse Hopkinse](#) v marylandském Baltimoru a v tomtéž městě [sloužil](#) jako kaplan v Přístavní nemocnici. Je ordinovaným kazatelem v Africkém metodistickém episkopálním sboru Sijón a členem Floridské mezidenominační komise pro děti a mládež.

[Henry Millstein](#) je praktikující katolík činný v několika organizacích pro sociální spravedlnost založených na víře. [Slouží](#) v Národním výboru a Náboženské komisi CPUSA. Na Kalifornské univerzitě v Berkeley a v Aspirantském bohosloveckém svazu (Graduate Theological Union) získal doktorát filozofie v oboru židovských studií se zaměřením na židovsko-křesťanské vztahy a vyučuje humanitním vědám a dějinám náboženství na Stanfordově univerzitě, na Kalifornské univerzitě v Berkeley, na Kalifornské univerzitě v Davisu a v Aspirantském bohosloveckém svazu. Nyní je programovým manažerem v Islámské skupině (Islamic Network Group – ING) v San José. Jeho [profil](#) na LinkedInu uvádí: „Jeho zázemí zahrnuje jak akademickou, tak praktickou obeznámenost s pestrými škálami kultur a náboženství, do níž patří křesťanství, judaismus, islám, buddhismus i tradice původních obyvatel Ameriky. Ve svém současném postavení v ING spojuje své zkušenosti s cestováním přes hranice věrouk a kultur s vášní pro mír, nenásilí a sociální spravedlnost.“

Rev. [James Caldwell](#) je jedním ze dvou černošských pastorů v houstonské pobočce Komunistické strany. Absolvoval Střední školu Phyllis Wheatleyové a fakultu veřejných záležitostí na Texaské jižní univerzitě. Navštěvoval též Dallaský teologický seminář a více než třicet let byl ordinovaným kazatelem. Rev. [Tim Yeager](#) byl v roce 2010 předsedou Náboženské komise CPUSA. Sloužil též ve Stálé komisi pro záležitosti anglikánů a mezinárodního spravedlivého míru (the Standing Commission on Anglican and International Peace with Justice Concerns) a v Podpůrném středisku Episkopální církve (the Advocacy Center of the Episcopal Church). V Iowě se mu dostalo křesťanského vychování. Poté odešel na Iowskou univerzitu studovat ruštinu a dějepis. Tehdy zuřila válka ve Vietnamu a Yeager se zapojil do protiválečného hnutí. „To mi otevřelo oči pro spoustu záležitostí. Opustil jsem křesťanství a stal se unitářem. Časem jsem se stal vůdcem levého křídla studentských aktivit... Četl jsem Karla Marxe a Ludvíka Feuerbacha a dospěl jsem k rozhodnutí, že se musím zříci veškerého náboženství a stát se marxistou,“ řekl Yeager roku 2015 v rozhovoru v britském lokálním časopise [Westcombe News](#). Yeager se také stal hlavním organizátorem Komunistické strany v Iowě, avšak komunistický pastor Gil Dawes jej přivedl zpátky do církve. „Nikdy jsem neztratil spojení se svým domácím sborem v Iowě. Byla to součást mé rodiny. A pak jsem poznal úžasného muže jménem Gil Dawes. Byl to metodistický kazatel a stoupenec teologie osvobození *(teologické hnutí v rámci křesťanských církví, které reaguje na poměry tzv. třetího světa a snaží se je vyřešit skrze křesťanské náboženství, často i revolučně. Hnutí vzniklo v 60. letech 20. století v Latinské Americe – pozn. překl.)*. Ukázal mi to, co jsem do té doby nechápal: totiž to, že křesťanství a socialismus mají mnoho společného. Vstoupil jsem tedy do jeho sboru ... Musím se ale přiznat, že jsem se prozatím ještě nestal v srdci znovu křesťanem,“ řekl Yeager v tomtéž rozhovoru. V roce 2011 byl Yeager ordinován na kněze v Episkopální církvi a roku 2012 převzal odpovědnost za službu v malém sboru ve středu města – v chicagské Západní čtvrti. Nyní slouží v jednom sboru v Londýně a je členem britské Komunistické strany. Komunisté touží být „bohy na zemi“. Hlavním soupeřem v boji o mysl lidí je jim zjevené náboženství. Pokusy brutálně potlačit křesťanství, judaismus a islám, k nimž docházelo v prvních dobách Sovětského svazu, se ukázaly kontraproduktivní. Infiltrace a překrucování náboženství je mnohem účinnější. Komunisté začali tuto taktiku uplatňovat po celém světě a ve Spojených státech má velice neblahý vliv. Mnohé z toho, co se dnes káže v amerických církvích, je pod vlivem, ne-li přímo pod nadvládou komunistické ideologie, která se staví do pozice náboženství.

Převzato z theepochtimes.com. Autor je novozélandský spisovatel, tvůrce filmů a veřejný mluvčí. Již více než třicet let se věnuje zkoumání radikální levice, marxistických a teroristických hnutí a jejich skrytého vlivu na hlavní proud politiky. Komentář publikován 22. ledna 2019. Pro KONZERVATIVNÍ LISTY přeložila PhDr. Ivana Kultová.

Znamení lékařů v českých zemích... (78)

Petr Andrlé

Někdy se na ně zapomíná a někdy na ně zapomínat nelze, protože již zapomenuti a nejsou ani vzpomínáni. A přitom naše země má ve své historii mnoho osobností, patřících mezi znamenité představitele vědy lékařské. Zkusíme některé z nich připomenout, byť trochu na přeskáčku. Lékaři

patřili i v minulosti k všestranně vzdělaným lidem, kteří nezřídka vynikli v mnoha jiných oborech. Byli spisovatelé, hudebníky, cestovateli, archeology, botaniky či dokonce i úspěšnými profesionálními vojáky. Většinou vynikli také proto, že byli nejen odvážní, ale i zdravě sebevědomí. Někteří byli také vynikajícími lékaři, avšak upadli v zapomenutí. Někteří upadnout do zapomenutí měli, nebo se o nich málo ví. Ovšem nikoli jejich vlastní vinou. A zajímavé jsou i okolnosti jejich vzdělávání i kariérních postupů. Neschází také jejich životní epizody přímo dobrodružné.

Jest málo známo, že ten, kdo jako první v historii veřejně použil termín „Národní galerie“, byl lékař Josef Hoser. Uvádí to mimo jiné v roce 1996 vedoucí Archivu Národní galerie Vít Vlnas (*1962) v katalogu „Obrazárna v Čechách 1796-1918“. (Katalog byl vydán k výstavě pořádané Národní galerií v Praze u příležitosti dvousetého výročí založení Obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění).

Dne 26. března 1844 na shromáždění Společnosti vlasteneckých přátel umění v Praze sběratel a mecenáš MUDr. Josef Karel Eduard Hoser (1770-1848) předal tomuto spolku svoji sbírku více než tři set obrazů a grafických listů. Šlo převážně o rakouské, vlámské a holandské umění 17. a 18. století. Sbírkou vytvořil během čtyřiceti let. Sám byl členem spolku od roku 1838. Pronesl při té příležitosti VĚNOVÁNÍ, které začínalo takto:

An z lásky k rodné zemi mohl jsem již za živobytí svého rozžehnati se s majetkem mnou téměř po čtyři desíletí co nejpečlivěji chovaným a nejednou značnou obětí zakoupeným, abych učinil jej obecným statkem prospívajícím národu, jehož synem býti se honosím, především tou myšlenkou cítím se povznesena a obměněna, že prozřetelností dopřáno mi jest potěšení, státi se sám ještě svědkem onoho užitku, jež majetek ten klassickými vzory svými poskytovati bude rozvoji a vytríbení smyslu uměleckého mezi mladými krajany mými ...

A zakončil svůj proslov zvoláním: *Bůh žehnej Čechám, mé drahé, milované vlasti!*

Soukromá Společnost vlasteneckých přátel umění vznikla 5. února 1796 z iniciativy vlastenecké patriotické šlechty a představitelů měšťanských intelektuálních elit. Šlo jim především o záchranu uměleckých děl minulosti, která byla často vyvážena či dokonce ničena. Navíc jim šlo také o výchovné působení zejména na studující mládež. Jejich OBRAZÁRNA (vznikla o dva měsíce po založení Společnosti, dne 12. dubna 1796) se později stala základem dnešní Národní galerie. V tomto smyslu byla Hoserova slova o budoucí Národní galerii, naprosto prorocká. Ta vznikla ovšem až v roce 1945 sloučením Obrazárny, Moderní galerie a grafické sbírky Národního muzea, když příslušný zákon č. 148 o Národní galerii byl přijat až v roce 1949.

Iniciátorem vzniku Společnosti byl František Josef, hrabě ze Šternberka a Manderscheidu (1763-1830), mimo jiné žák slavného kolínského sběratele a mecenáše umění Ferdinanda Franze Wallrata (1748-1824). Výrazným organizátorem spolku byl i český malíř a historik umění Jan Jakub Quirin Jahn (1739-1802). Mezi dalšími zakladateli jsou Kolovratové, Černínové, Lobkovicové a jiní. V roce 1800 založil spolek vysokou uměleckou školu, kterou nazvala Akademií.

V červenci roku 1944 zveřejnily Lidové noviny překlad rukopisu části paměti známého a oblíbeného pražského lékaře MUDr. Jana Theobalda Helda (1770-1851), skladatele a také rektora pražské univerzity v letech 1826-1827. Znamého rovněž z Jiráskova F. L. Věka. Rukopis byl uložen v Národním muzeu a text přeložil Jindřich Květ. Stať, kterou Lidové noviny tehdy přinesly, má název „Data k mému budoucímu nekrologu“. Doktor Held zde vzpomíná mnoha přátel a zajímavých osobností, s nimiž se při své lékařské a skladatelské činnosti setkal. A začíná právě „osudy kolegů mediků“. Píše:

Josef Karel Eduard Hoser: můj nejvzdělanější a nejmilejší spolužák měl už dva ročníky práv, když z lásky k přírodním vědám přestoupil na medicínu. Ale přes to dokončil ještě i dva zbývající ročníky práv. Když jsem nastoupil v březnu 1783 místo zpěváka fundatisty u Václava Praupnera,

přišel jsem právě na Hoserem opuštěné místo vokalisty: Hoser totiž našel na Hradčanech dobrodince, dvorního radu z Altmannů, přebohatého životní filozofií. Bylo by zbytečné, abych líčil neobratným perem Hoserův portrét, protože je členem České učené společnosti a tato práce náleží k povinnostem jejích členů. Krátce a dobře, nebylo dne, abychom nebyli pospolu: naše názory denním dlouhým stykem se podobaly, ba byly jednostejné ...

Doktora Hosera, který později proslul i jako amatérský etnograf a geolog, do sběratelské činnosti zasvětil dvorní rada zweibrückenského vévody Josef Karel Altmann z Altmannshofenu, který byl v Praze znám jako dobrý znalec umění a byl také členem Společnosti vlasteneckých přátel umění. Ovšem ještě předtím ho podporoval na studiích, právě pro nadání, které projevoval. Odtud ona poznámka doktora Helda v předchozím textu o „dobrodinci radovi z Altmannů“.

Hoserův otec byl panským rentmistrem (správcem důchodů) v Ploskovicích. V roce 1775 se Hoserovi usídlili ve Svádově (otec byl správcem místního statku) nedaleko Ústí nad Labem. Zde si nadaného Josefa všiml místní vikář Franz Hesse. Aby mohl studovat v Praze, zajistil mu (jako dvanáctiletému) místo vokalisty u ředitele chóru Václava Praupnera v Praze. Hoser se zabýval nejprve mineralogií a entomologií a po filozofických studiích přešel na práva, avšak současně studoval medicínu. V roce 1798 získal doktorát. O rok později vstoupil do služeb ruského generála Durassowa a jako lékař doprovázel ruské vojsko na evropských taženích (Italie, Německo).

Jako třicetiletý vstoupil později do služeb velkovévody Karla, avšak přitom hodně cestoval v Čechách i po Evropě. Pracoval také jako praktický lékař v Praze. I přes velké pracovní vytížení měl neuvěřitelně široký záběr činností.

Tak například prováděl (dnes bychom řekli lékařsko-sociologický) průzkum života lidí v Podkrkonoší. Zajímal se o jejich životní úroveň, sociální vztahy, stravování i bydlení. Výsledky vydal v roce 1841 v knize „*Krkonoše a její obyvatelstvo*“. Vydal i místní cestopis – *Letní plavby českých parníků* (1847). V roce 1803 vydal úžasnou a tehdy docela obdivovanou monografii „*Krkonoše ve statistickém topografickém a malebném přehledu*“. Je rovněž autorem první podrobné mapy Krkonoš, která do roku 1812 vyšla celkem třikrát. Zpracoval i reliéfní mapu Krkonoš (model 109 x 74 cm z limetkového dřeva), kterou věnoval do sbírek Národního muzea. Bohužel, zřejmě dnes leží nepoznána v některém muzejním depozitáři.

CATALOGUE RAISONNÉ

oder

beschreibendes Verzeichniss

der

im Galleriegebäude der Gesellschaft patriotischer
Kunstfreunde zu Prag aufgestellten

Hoser'schen

Gemälde - Sammlung.

Enthaltend ausser kurzen Andeutungen über die Lebensumstände vieler schon bekannten Maler, mehrere bisher noch ungedruckte biographische Notizen über einige weniger bekannte oder von der Künstler-Biographen übersehene verdienstvolle Maler älterer und neuerer Zeit, von welchen sich Werke in dieser Sammlung befinden.

Herausgegeben von

Dr. Jos. K. E. Hoser,

östr. k. k. Hofarzte, Hofrathe und pens. Leibarzte Sr. k. Hoheit des Erzherzogs Karl, Ehrenmitgliede der östr. kais. Akademie der vereinigten bildenden Künste; der Gesellschaft patriotischer Kunstfreunde in Prag, beiträgendem, mehrerer Vereine für Wissenschaft, Kunst und Humanität wirkendem Mitgliede.

1846

Prag, 1846.

Auf Kosten des Herausgebers. In Commission bei Friedrich Ehrlich
und Friedr. Aug. Credner.

Poté co doktor Hoser postupně předal svou kompletní sbírku obrazů a grafik Společnosti vlasteneckých přátel umění, pustil se do zpracování katalogu (prvního, který vůbec spolek měl). Ten vyšel v roce 1846 pod názvem „Hoserovy sbírky maleb“. Úžasné podrobné dílo obsahuje životopisné údaje malířů, popis všech obrazů včetně technických údajů.

Nezapomněli jsme na něj – v polovině roku 2016 proběhla ve Schwarzenberském paláci v Praze výstava grafických listů a kreseb, které byly předmětem velkorysého a vzácného daru doktora Josefa Karla Eduarda Hosera Společnosti vlasteneckých přátel umění v březnu roku 1844. Čeští lékaři nebyli pouze vlastenci, ale také mecenáši a lidumilové.

FOTO PRO DNEŠNÍ DEN

A opět je zde náš přítel Dušan Veselý, který píše: Jestli jste v těchto dnech v Národní galerii ještě nebyli, tak všeho nechejte a trďte! Celkově je sice Veletržní palác jako po vybombardování, ale ve 3. patře je krásná výstava o uměleckém provozu v Československu let 1918 až 1938. Neomezuje se na výtvarná umělecká díla, ale má i přesahy v prezentaci dalších kulturních a výtvarných oblastí první republiky (knižní tvorba, design, užitý grafický design). Kromě špičkových děl českých, uvidíte také díla z proslulé francouzské sbírky (Paul Gauguin, Henri Rousseau, Pablo Picasso, Vincent van Gogh, ad.), kterou československý stát nakoupil krátce po svém založení ve 20. a 30. letech 20. století.

Pablo Picasso: Stojící žena....

PETROUŠKOVY PŘÍHODY (1003)

Dnes o novinářích vůbec. Obecně, podle mínění lidí, platí, že novináři jsou bulvární, protože za bulvár je u nás dnes považováno v podstatě (otázkou je, zda právem) všechno. Snad vyjma Katolického týdeníku, který nikomu nevadí. Takže novináři jsou čas od času (nebo každodenně) vinni za vše, co si veřejnost myslí. Pochopitelně, že v tom primitivním pojetí. To, že média jsou jistým odrazem veřejného mínění, není zas tak úplně jejich vina. Nikdy tomu nebude tak (doufám), že novináři budou psát výhradně to, co politici chtějí, nebo si přejí. I když jejich zaměstnavatelé je zaměstnávají s předpokladem propagace jistých idejí. Dodnes například nepochopím, jak jeden náš původně velmi vynikající konzervativní glosátor politiky a historie, se mohl přestupem do levicového deníku stát někým (bohužel) úplně jiným. Později přestoupil zpět do původního deníku a je dodnes jeho výrazným pravicovým sobotním glosátorem.

Jenže novináři jsou také zaměstnanci firem. Ty musí zajistit, aby noviny pravidelně (denně, týdně či měsíčně) vycházely. Což znamená, že zaměstnanci musejí odevzdat nejen stanovené penzum textů, ale předpokládá to rovněž, že ony texty budou čtivé, v dobrém slova smyslu objevené, senzační a velice aktuální. To se novinářům daří více či méně, podle toho si jejich texty i vybíráme. A některé noviny si kupujeme také třeba proto, že do nich dávno již psali Vaculík, Klíma, Komárek, Klimeš, Doležal, Moc nebo také Mitrofanov. Případně i Neff, Tabery nebo Steigerwald. Nebo někdo jiný. Politici mají velice silnou možnost psaní novin ovlivňovat. Nemyslím tím způsob, který byl, pokud se ovlivňování novin týče, vlastní Edvardu Benešovi.

Myslím tím něco zcela jiného. Všichni politikové a současně státní činitelé mají své tiskové mluvčí, jistě dobře (a snad i právem) velice slušně honorované. Obávám se, že žádné naše periodikum nedostává denně (nebo tedy prosím alespoň dvakrát týdně) kvalifikovaný komentář z pera tiskového mluvčího předsedy vlády či některého z ministrů, o tom co vláda řeší, chce, potřebuje a prosazuje. Co ona velká skupina tiskových mluvčích dělá v době, kdy se nepodniká na jejich úřad žádný útok, to je mi opravdovou záhadou.

Tiskové mluvčí jsme si bohužel zavedli (má je dnes dokonce i každá policejní stanice nebo větší nezisková organizace) proto, aby se zodpovědní činitelé mohli vyhnout konkrétním otázkám, na které pohříchu nebyvají schopni kvalifikovaně odpovídat. A my daňoví poplatníci tuto kamufláž platíme. Takže si politici a úředníci všech stupňů (patří sem i mnohé radnice) z našich peněz platí jakési zastírání jejich vlastní neschopnosti.

Abych byl konkrétní. Kdyby měl náš předseda vlády tak schopného tiskového mluvčího, který by psal lepší komentáře než těch několik desítek skvělých a dobrých komentátorů, které máme, byly by deníky i týdeníky plné skvělých postřehů tiskového mluvčího předsedy vlády. Což jak víme, nejsou.

Jinak mezi politiky bohužel nejsou lidé, kteří by si uměli vybrat skutečně kvalifikovaného a mimořádně nadaného tiskového mluvčího. Pro sebe, pro úřad, pro stranu, pro ideje. A máme je, neboť jinak by se v této zemi nemohly denně objevovat přesné, vtipné a velice fundované komentáře, většinou ve formě blogů. A to ve značném počtu. Další věcí je to, že by politici měli umět sami publikovat. Asi se nikdy nedočkáme skvělých a často citovaných komentářů předsedy vlády či předsedy sněmovny (sic!), nebo nedej bůh předsedy Senátu.

Zatím co v první republice byli třeba v rozhovorech s Karlem Čapkem vynikajícími glosátory například Antonín Švehla či T. G. Masaryk, dnes je zde pusto a prázdno. Když si přečteme dopisy, které si vyměnil Viktor Dyk s Masarykem, cítíme z nich velice nadprůměrnou intelektuální výši, která nikdy nevytryskne vůči hlavě státu z žádného dnešního poslance či senátora (obojím bard Dyk byl).

Že by náměstek ministra zahraničí napsal díla, která v téže funkci dokázal publikovat Kamil Krofta? Dovede si představit, že by předseda české vlády zveřejnil komentář, kterého by se dovolávali ještě dva týdny poté další komentátoři a publicisté? Nebo že by ho široce citovala zahraniční média? Nebo že by některý náš ministr provedl takový písemný brilantní rozbor

eurozóny, že by kancléřka Merkelová začínala své projevy slovy: Jak napsal nedávno český pan ministr...

Naléhavá otázka dnešní doby by mohla znít takto: to opravdu nemáme vzdělané a nadané muže a ženy v tomto státě? Odpověď by byla jednodušší, než si myslíte. Máme. Bohužel nejsou ani ve vládních službách ani ve funkcích, které by získali vůlí voličů či stran. A to je bídou naší novinařiny i politiky.

Dnes má svátek DITA. Zítra, ve čtvrtek SOŇA. V pátek TAŤÁNA, v sobotu ARNOŠT, v neděli KVIDO, v pondělí HUGO, v úterý ERIKA a ve středu RICHARD.

Nezapomeňte jim blahopřát.

